Οι γυναίκες ήταν όλες εκεί

Στον αγώνα αναμίχθηκαν η μάνα μου, η μάνα σας, η θεία μου, η αδελφή σας, η γιαγιά και η γειτόνισσά μας. Όλος ο γυναικείος πληθυσμός στρατολογήθηκε μυστικά. Για να υπηρετήσει την πατρίδα. Όχι, δεν φόρεσαν χακί, ούτε έβαλαν κράνος στο κεφάλι οι γυναίκες της Κύπρου, μα η καθεμιά με το δικό της τρόπο, κρυφά και αθόρυβα, πρόσφεραν σοβαρή βοήθεια στην πατρίδα.

Η Θεοδώρα κουβαλούσε φυλλάδια στην τσάντα της και τα έκανε διανομή εδώ και κει με το ποδήλατο.

Η Φρόσω πολυγραφούσε ολονυχτίς προκηρύξεις, κρυμμένη στο υπόγειο της γειτόνισσάς της. Η Μυρτώ με τις συμμαθήτριές της ασκήθηκαν μυστικά στα όπλα και τις χειροβομβίδες. Αλήθεια, πού βρήκαν τόσο θάρρος και τόση δύναμη; Και μόνο που το σκέφτομαι ανατριχιάζω. Κι όμως, πολλές από αυτές μετάφεραν στα ρούχα τους όπλα κι επικίνδυνα εκρηκτικά, σαν μα μη συνέβαινε τίποτα.

Η Νίνα φρόντιζε 5-6 καταζητούμενους στο κρησφύγετο του σπιτιού της και πέρασε του κόσμου τις λαχτάρες σε κάθε έρευνα που έκαναν οι Άγγλοι.

Η Ελένη ήταν για τις δύσκολες αποστολές. Γι' αυτό και συνελήφθηκε, κλείστηκε στις φυλακές και βασανίστηκε. Όμως κι από κει δεν σταμάτησε να εμπνέει και να αγωνίζεται για το μεγάλο όνειρο της λευτεριάς.

Η γιαγιά Θεανώ ήταν «Σύνδεσμος». Έπαιρνε κι έφερνε μηνύματα στους αντάρτες. Όσο για τη μικρή Φανή, κρατούσε τσίλιες στο ξωπόρτι κι έβαζε τις φωνές σαν έβλεπε κάτι ύποπτο, για να κρύψουν καθετί που οι Άγγλοι θεωρούσαν παράνομο.

Όλες αυτές ορκίστηκαν μυστικά πάνω στο Ευαγγέλιο, πως θα δώσουν ότι μπορούν για την πατρίδα. Και το έδωσαν: το σπίτι τους, την ησυχία τους, τα υπάρχοντά τους, τα παιδιά τους, τον άντρα τους, την καρδιά τους, ακόμα και τη ζωή τους, όπως η Λουκία Παπαγεωργίου, η μάνα πέντε παιδιών, που τη σκότωσαν οι Άγγλοι στο χωριό της, τον Αύγουστο, στις 5.7.1958.

Κείμενο από το βιβλίο «Σαν παραμύθι ο αγώνας μας»

Συγγραφέας: ΧΑΤΖΗΜΙΧΑΗΛ ΜΥΛΩΝΑ

Χτυποκάρδια στον τοίχο

Οι νέοι, τα παιδιά του γυμνασίου, ένιωθαν πάντα μια δύναμη να ξεχειλίζει μέσα τους. Ήθελαν κι αυτοί να βοηθήσουν. Παρακαλούσαν, λοιπόν, τους μεγάλους να τους δώσουν μια ευκαιρία να προσφέρουν στον αγώνα της Ε.Ο.Κ.Α.

Κι οι ευκαιρίες βρέθηκαν. Αγόρια και κορίτσια ανάλαβαν σοβαρά καθήκοντα. Βγαίναν τη νύχτα σιγά σιγά, την ώρα που όλοι κούρνιαζαν, και γέμιζαν τους τοίχους με διάφορα πατριωτικά συνθήματα.

Ένα μπουκάλι μπογιά, ένα πινέλο και μια γενναία καρδιά ήταν αρκετά, για να γεμίσουν οι τοίχοι των σπιτιών, σ' όλες τις γειτονιές, με χιλιάδες όνειρα και ελπίδες. Όσα δεν μπορούσαν να τα πουν πρόσωπο με πρόσωπο, αφού δεν τους άφηναν, τα έγραφαν στον τοίχο. Έτσι έπαιρναν θάρρος οι Κύπριοι και φόβο οι ξένοι.

Άλλοι πάλι τρύπωναν στα στενοδρόμια των χωριών κι ανέμιζαν δεκάδες φυλλάδια. Φυλλάδια που έγραφαν οδηγίες και συμβουλές από την Ε.Ο.Κ.Α., μα και ενημέρωση για την πορεία του αγώνα.

Βλέπετε δεν υπήρχε τηλεόραση, και το μοναδικό ραδιόφωνο της Κύπρου το έλεγχαν οι Άγγλοι, που μετέδιδαν ό,τι ήθελαν, και ασφαλώς ούτε λέξη για τα κατορθώματα των παλικαριών της Ε.Ο.Κ.Α και τις απώλειες τις δικές τους. Τους στέρησαν, δηλαδή, ακόμα και το δικαίωμα της ενημέρωσης. Η ανάγκη, όμως, πάντα βρίσκει λύσεις και άλλους τρόπους επικοινωνίας.

Κείμενο από το βιβλίο «Σαν παραμύθι ο αγώνας μας»

Συγγραφέας: ΧΑΤΖΗΜΙΧΑΗΛ ΜΥΛΩΝΑ

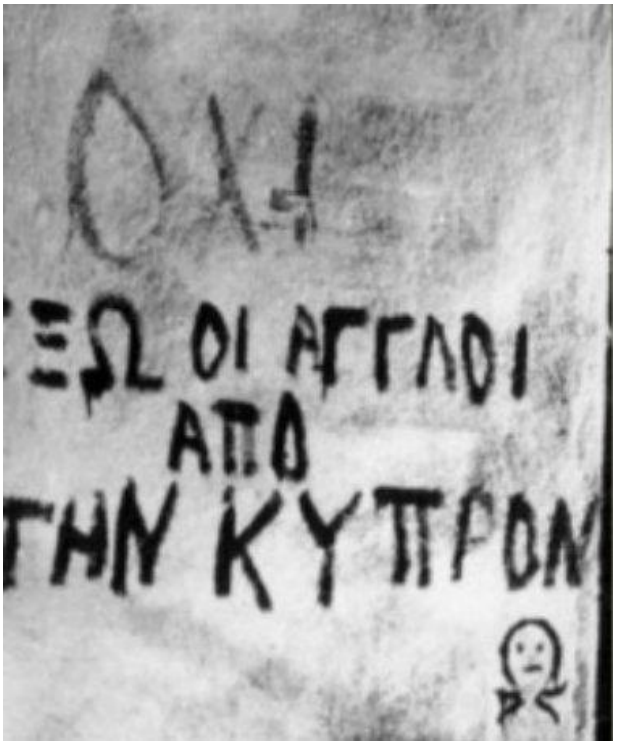

Γαλάζιο ποτάμι

Όταν μας έστελνε η μάνα μας στη βρύση για νερό, εμείς καμωνόμαστε πως δεν σηκώναμε το κανάτι. Κι αν στο τέλος πηγαίναμε, επιστρέφαμε με το ζόρι, τις περισσότερες φορές κλαμένοι, χωρίς τη στάμνα.

Αν πάλι μας έστελναν να τραβήξουμε δίκτυα, να φορτώσουμε σπόρους, να μαζέψουμε ελιές, εμείς μετρούσαμε τα χέρια μας και νιώθαμε πως ήταν πολύ μικρά και κοντά για τέτοια… ανδραγαθήματα.

Και ξαφνικά μεγαλώσαμε σε μια νύχτα. Τέντωσαν τα χέρια, ατσάλωσε η καρδιά, δυνάμωσαν τα πόδια, φούντωσε η ψυχή, γίναμε μικροί αντάρτες, στους πρώτους πρώτοι…

Πώς μάκρυναν τα χέρια μας και έγιναν ιστοί για ν' ανεμίσει η σημαία μας, η γαλανόλευκη σημαία μας, απάνω τους; … Πώς άντεξαν τα πόδια μας σε τόσο ποδαρόδρομο και πώς χώρεσε στη φούχτα μας τόση βαριά κληρονομιά; Μοιάζαμε, έτσι όπως βγαίναμε απ' τις γειτονιές με τις γαλανόλευκες, σαν μικρά γαλάζια ποτάμια. Μάθαμε και καινούριες λέξεις «διαδήλωση», «διαμαρτυρία», «αντίσταση», «δίκαιο».

Όλοι οι δρόμοι γέμισαν με παιδόκοσμο, που συμπύκνωσε όλο τ΄ αλφαβητάρι του σε μια λέξη, ΕΛΕΥΘΕΡΙΑ. Και γινόταν συχνά αυτό από τους μαθητές, κι ήταν τόσο αυθόρμητα και δυναμικά τούτα τα γαλάζια ποτάμια.

Μόνο που τούτος ο παιδόκοσμος μεγάλωσε απότομα και πλήρωσε την αγάπη και τον ενθουσιασμό του για την πατρίδα, ματώνοντας με το αίμα του την αγαπημένη γαλάζια του σημαία.

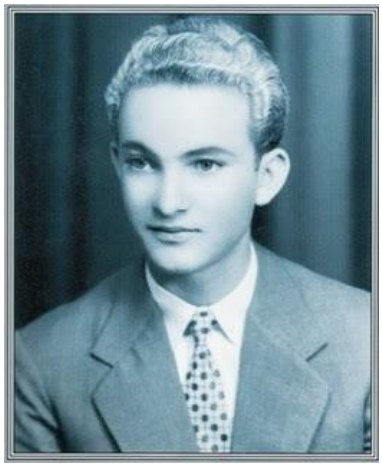

Ένας τέτοιος λεβέντης μαθητής ήταν και ο σημαιοφόρος του Γυμνασίου Αμμοχώστου Πετράκης Γιάλλουρος από το Ριζοκάρπασο, που έπεσε νεκρός σε μια διαδήλωση στις 7.2.1956. Είναι ο δικός μας παιδοήρωας, που άγιασε όλα τα γαλάζια ποτάμια της πατρίδας μας.

Κείμενο από το βιβλίο «Σαν παραμύθι ο αγώνας μας»

Συγγραφέας: ΧΑΤΖΗΜΙΧΑΗΛ ΜΥΛΩΝΑ

1η Απριλίου 1955

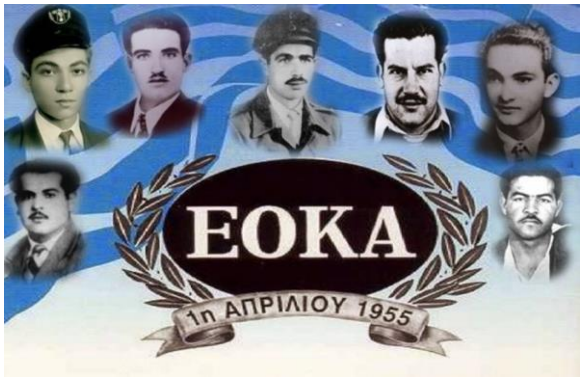

Η πρώτη τ' Απρίλη είναι για μας τους Έλληνες της Κύπρου η πιο μεγάλη εθνική γιορτή. Τη μέρα αυτή, το 1955, οι Έλληνες της Κύπρου ξεκίνησαν τον αγώνα τους για τη λευτεριά του νησιού μας. Πολλές φορές οι Κύπριοι ζήτησαν από τους Άγγλους κυβερνήτες του νησιού να τους δώσουν τη λευτεριά τους. Οι Άγγλοι όμως έλεγαν «όχι». Ήθελαν να μείνει η Κύπρος για πάντα αποικία τους.

Τότε οι Έλληνες της Κύπρου αποφάσισαν να πάρουν τη λευτεριά με το σπαθί τους, με τα όπλα, όπως έκαναν και οι Έλληνες το 1821. Αρχηγοί του απελευθερωτικού αγώνα ήταν ο Αρχιεπίσκοπος Μακάριος ο Γ΄ και ο στρατηγός Γεώργιος Γρίβας Διγενής. Ίδρυσαν τη μυστική οργάνωση Ε.Ο.Κ.Α. Τα παλικάρια της Ε.Ο.Κ.Α. μάζευαν όπλα, έφτιαχναν κρησφύγετα, μάθαιναν να πολεμούν.

Όταν όλα ήταν έτοιμα, δόθηκε το σύνθημα για να ξεκινήσει ο μεγάλος αγώνας. Τα ξημερώματα της 1ης τ' Απρίλη 1955, ο κόσμος ξύπνησε από τις εκρήξεις των βομβών. Οι λεβέντες της Ε.Ο.Κ.Α. ξεκινούσαν τον δύσκολο αγώνα για τη λευτεριά της Κύπρου μας.

Οι Άγγλοι είχαν πολλά όπλα και καλά γυμνασμένο στρατό. Οι αγωνιστές μας ήταν σχεδόν άοπλοι. Είχαν όμως θάρρος και πίστη στον σκοπό του αγώνα μας. Πολεμούσαν για τη λευτεριά του τόπου τους. Αντίθετα οι Άγγλοι πολεμούσαν για να κρατήσουν σκλαβωμένο έναν περήφανο λαό.

Όσο περνούσε ο καιρός, ο αγώνας φούντωνε παντού. Στις πόλεις, στα χωριά, στα βουνά και στους κάμπους. Τα παλικάρια μας έστηναν ενέδρες στους Άγγλους στρατιώτες. Ανατίναζαν με βόμβες τ' αυτοκίνητά τους. Στα βουνά γίνονταν σκληρές μάχες. Στις πόλεις οι μαθητές οργάνωναν διαδηλώσεις.

Οι Άγγλοι προσπάθησαν να σταματήσουν με κάθε τρόπο τον αγώνα της Ε.Ο.Κ.Α. Έκαναν μεγάλα κρατητήρια στην Πύλα, την Κοκκινοτριμιθιά και αλλού. Μέσα σ' αυτά έκλεισαν πολλούς αγωνιστές. Σ΄ αυτούς τους χώρους έγιναν πολλά απάνθρωπα βασανιστήρια εις βάρος Κυπρίων αγωνιστών. Αρκετοί καταδικάστηκαν σε πολύχρονες φυλακίσεις και μερικοί αγωνιστές απαγχονίστηκαν όπως ο Καραολής, ο Πατάτσος, ο Παλληκαρίδης και άλλοι.

Στα χωριά και στις πόλεις έβαζαν τους κατοίκους «κέρφιου». Για μέρες ολόκληρες δεν επέτρεπαν σε κανένα να βγει έξω από το σπίτι του. Παντού έκαναν μπλόκα και κτυπούσαν με ρόπαλα όσους έβρισκαν μπροστά τους.

Παρ' όλα αυτά δεν κατάφεραν τίποτα. Οι αγωνιστές πολεμούσαν με μεγαλύτερο πείσμα. Δεν παραδίνονταν. Προτιμούσαν να πεθάνουν παρά να πέσουν ζωντανοί στα χέρια των κατακτητών. Η πολυπόθητη στιγμή της ελευθερίας ήρθε το 1959.

Κατ᾽ οίκον περιορισμός

Νεκροί δρόμοι, βουβά σπίτια, συρματοπλέγματα γύρω, στρατός παντού. Γύριζαν σ' όλο το χωριό από τα χαράματα με τα στρατιωτικά τους αυτοκίνητα οι Άγγλοι κι έπνιξαν της αυγής τ' ανέμελο φως. Φώναξαν με τα μεγάφωνα, αναστάτωσαν με τα μουγκρητά των μηχανών τους την ησυχία της δύσης. «Κέρφιου» ή «Κατ' οίκον περιορισμός». Όλοι θα 'πρεπε να μείνουν σαν τυφλοπόντικες στα σπίτια τους, χωρίς να μπορούν ν' ανοίξουν τα παράθυρά τους. Φυλακισμένοι στο ίδιο τους το σπίτι, χωρίς κατηγορία.

Ακόμα και νερό από τη βρύση δεν τους επέτρεπαν να πάρουν. Έπρεπε να παν σε συγκεκριμένη ώρα, μόνο γυναίκες, και με συνοδεία στρατού.

Σε κάποια ώρα οι άντρες μαζεύονταν στην αυλή του σχολείου για ανακρίσεις κι ο στρατός, χωρίς το φόβο του νοικοκύρη, ορμούσε στα σπίτια να βρει αντάρτες και κρησφύγετα. Κείνες τις ώρες έβραζε το αίμα, θόλωνε το μυαλό. Όλα τα νοικοκυριά γίνονταν άνω κάτω. Κι οι μανάδες, με τα παιδιά στην ποδιά, έβλεπαν με πίκρα τούτο τον εξευτελισμό.

Θα 'ταν ευλογία τ' απόγευμα ή ύστερα από δύο- τρεις μέρες, να έφευγαν χωρίς να ανακαλύψουν τίποτε, ή χωρίς να συλλάβουν κανένα για ύποπτο. Διαφορετικά έπεφτε μεγάλο πένθος, μα και μίσος, γι' αυτό που οι ξένοι επέβαλλαν.

Κείμενο από το βιβλίο «Σαν παραμύθι ο αγώνας μας»

Συγγραφέας: ΧΑΤΖΗΜΙΧΑΗΛ ΜΥΛΩΝΑ

Στα κρατητήρια

Σε μια παράγκα τσίγκινη, 30 άνθρωποι στοιβαγμένοι. Κανένας δεν τους δίκασε, κανένας δεν τους καταδίκασε, κι όμως οι Άγγλοι τους τιμώρησαν βάζοντάς τους στα κρατητήρια, γιατί λέει ήταν ύποπτοι. Ύποπτοι, γιατί πιθανόν να βοήθησαν αντάρτες, ή να διανείμαν φυλλάδια. Ύποπτοι, γιατί μπορεί να ήταν μέλη της Ε.Ο.Κ.Α.

Μικροί και μεγάλοι, μορφωμένοι κι αμόρφωτοι, παντελονάδες, βρακάδες, νέες μαμάδες και γιαγιάδες, μα και ρασοφόροι παπάδες, στριμώχτηκαν σε διάφορα στρατόπεδα, χωρίς καμιά κατηγορία εναντίον τους. Εκεί ανακρίνονταν και βασανίζονταν. Γύρω- γύρω συρματοπλέγματα. Περιορισμός και πικρή γεύση σκλαβιάς. Εκεί, όμως, οι κρατούμενοι οργανώθηκαν κι αντιστάθηκαν με τον τρόπο τους. Έκαναν τη μια παράγκα εκκλησιά, για να μπορούν να επικοινωνούν ελεύθερα με το θεό στη σκλαβιά τους. Άλλοι ανάλαβαν τους μαθητές, για να τους κάνουν μαθήματα, μην ξεχάσουν όσα έμαθαν, κι άλλοι ανάλαβαν τα μαγειρεία και την καθαριότητα. Ασφαλώς γέμιζαν τις ώρες τους με ώρες με χειροτεχνίες, παιχνίδι και μελέτης της Αγίας Γραφής.

Παρόλα τα αυστηρά μέτρα, όλοι ζούσαν με το όνειρο της απόδρασης. Μερικοί τα κατάφεραν. Ήταν κι αυτή μια δύσκολη σελίδα του αγώνα. Σελίδα που θα κρατήσει αξέχαστους τους χώρους των κρατητηρίων στην ψυχή αυτών που έζησαν στην Πύλα, στην Κοκκινοτριμιθιά, στην Αγύρτα, στη Λίμνη και αλλού. Αξέχαστα, όμως, θα μείνουν και τα σημάδια στο κορμί αυτών που βασανίστηκαν να μαρτυρήσουν τα μυστικά που ήξεραν και δεν υπέκυψαν.

Κείμενο από το βιβλίο «Σαν παραμύθι ο αγώνας μας»

Συγγραφέας: ΧΑΤΖΗΜΙΧΑΗΛ ΜΥΛΩΝΑ